

ZPRÁVA O TRHU S MLÉKEM A MLÉKÁRENSKÝMI VÝROBKÝ

Vývoj cen:

☑ CZV mléko	7,86 Kč/l
☑ FOB SOM	2 075 USD/t
☑ FOB SPM	2 150 USD/t
☑ FOB máslo	1 685 USD/t

Obsah:

Situace na domácím trhu	1-4
<i>SZIF – Charakteristika a průběh programů v rámci společné organizace trhu (SOT) s mlékem a mlékárenskými výrobky.....</i>	2-4
Situace v zahraničí; tabulka CZV.....	4
Vývoj CZV a nákupu mléka graf	5
Kurzy ČNB a CPV mlékárenských výrobků..	6
Vývoj CPV za SOM, máslo a ceny FOB.	7-8
Aktuality.....	8-10

Situace na domácím trhu

Ceny zemědělských výrobců podle ČSÚ

V červnu cena placená zemědělcům (CZV) za mléko kravské třídy Q pokračovala v poklesu a zastavila se 50 haléřů pod úrovní loňské dubnové ceny (v dubnu 2005 dosáhla cena nejvyšší hodnoty minimálně za posledních 11 let).

V červnu 2006 se od prvovýrobců nakupovalo kravské mléko třídy Q. za 7,86 Kč/l, což je pokles o 8 haléřů proti květnu. Trvalý pokles ceny započal v lednu 2006 a bez přerušení pokračuje do současnosti. V průměru cena klesá o 5 haléřů měsíčně.

Ceny placené zemědělcům podle krajů se v červnu pohybovaly v rozmezí od 7,30 Kč/l do 8,65 Kč/l. Nejvyšší cena byla zaplacená v Královéhradeckém kraji a nejnižší cena byla zaplacená ve Středočeském kraji. Nejnižší **průměrná** cena byla placena v Jihomoravském kraji 7,72 Kč/l a nejvyšší průměrná cena byla placena v Ústeckém kraji, kde dosáhla 8,02 Kč/l.

Nákup mléka podle MZe 6-12

V červnu 2006 mlékárny nakoupily 199 722 tis. litrů mléka o tučnosti 3,79 % s průměrným obsahem bílkovin 3,28 %, za průměrnou cenu 7,76 Kč/l. Červnový nákup mléka byl ve srovnání s průměrným měsíčním nákupem v prvním pololetí roku 2006 nadprůměrný (průměrný měsíční nákup v prvním pololetí činil 198 013 tis. litrů). Při porovnání červnového nákupu mléka s nákupem v květnu,

došlo ke snížení nákupu o 8 203 tis. litrů, tedy o 3,94 %.

Při meziročním srovnání došlo letos v červnu k poklesu nákupu o 8,78 % tedy o 19 223 tis. litrů mléka.

Každoroční trendy vývoje nákupu mléka jsou patrné z grafu na straně č. 5.

Z celkového nákupu mléka v červnu 2006 bylo 98,58 % mléka nakoupeno ve třídě I. a vyšší za cenu 7,78 Kč/l, v květnu 2006 to bylo 98,24 %.

V červnu nakoupily mlékárny v zahraničí 1 495 tis. litrů mléka, nakoupené mléko mělo tučnost 3,64 % hm. V loňském roce se nejvíce mléka ze zahraničí nakoupilo v květnu, a to 2 301 tis. litrů.

Od počátku roku 2006 mlékárny nakoupily 1 188 079 tis. litrů mléka.

Sušené odtučněné mléko (SOM)

V červnu 2006 mlékárny vyrobily 1 524,9 tun SOM, a to je o 565,9 tun méně než v květnu 2006 a o 2 031,2 tun méně než v červnu 2005. Měsíční průměrná výroba v prvním pololetí 2006 byla 1 777,8 t, což znamená, že červnová výroba byla ve srovnání s průměrem v tomto pololetí podprůměrná.

V červnu měly mlékárny na skladech zásobu 930,5 tun SOM. Ve srovnání s květnem se snížila zásoba o 140,10 tun. Při meziročním srovnání zásob, došlo letos v červnu ke snížení zásob o 110,8 tun.

Cena průmyslových výrobců v červnu 2006 se při srovnání s předchozím měsícem zvýšila, a to o 0,20 Kč na 55,33 Kč/kg. Ve srovnání s historicky nejvyšší hodnotou z prosince 2005, letošní červnová cena klesla o 7,26 Kč/kg.

V prodeji SOM došlo v červnu k poklesu o 14,78 % proti předchozímu měsíci. V červnu mlékárny prodaly 1 574,18 tun SOM. Meziročně byl v červnu 2006 prodej o 2 234,6 tun nižší než ve stejném měsíci roku 2005.

Průměrný měsíční prodej v prvním pololetí roku 2006 byl 1 841,32 tuny.

Máslo

Výroba másla v červnu klesla na 4 310,9 t. Při srovnání s květnem je to pokles o 225,10 tun (5 %) a při srovnání s červnem 2005 klesla letos výroba o 216,3 tun (4,8 %). Průměrná měsíční výroba v prvním pololetí 2006 činila 4 458,42 tun, z čehož vyplývá, že květnová výroba byla ve srovnání s tímto pololetím mírně podprůměrná.

Zásoba másla se v červnu snížila. Na skladech měly mlékárny v červnu zásobu 1 975,5 tun másla, a to je o 638,2 tun méně než v květnu. V červnu 2005 měly mlékárny uskladněnu zásobu 1 275,1 tun másla, což bylo o 700,4 tun méně než v letošním červnu.

Průměrná cena, za kterou mlékárny prodávaly kilogram másla ve spotřebitelském 250g balení v červnu vzrostla a činila 78,03 Kč/kg. To je ve srovnání s květnovými 77,64 Kč/kg nárůst o 0,39 Kč/kg a při srovnání s červnem 2005 klesla letos cena o 9,53 Kč/kg.

Sýry

V červnu 2006 došlo k poklesu výroby sýrů. Ve srovnání s květnem došlo ke snížení výroby o 282,4 tun (3,47 %) a proti červnu 2005 se výroba sýrů snížila o 393,9 tun (4,78 %). V červnu 2006 bylo vyrobeno 7 850,8 tun přírodních sýrů, což je více než měsíční průměr v prvním pololetí roku 2006, který činil 7 834,82 t/měsíc.

Zásoba sýrů přírodních u mlékáren klesla v červnu 2006 ve srovnání s květnem o 18,7 tun (0,42 %) na 4 471,7 tun.

Kilogram eidamské cihly s obsahem tuku v sušině 30 % prodávaly mlékárny v červnu za 84,01 Kč, což je o 92 haléřů méně než v květnu a o 3,69 Kč méně než v červnu 2005. Eidamská cihla s obsahem tuku 45% se v červnu prodávala za 87,76 Kč/kg, a to je o 1,66 Kč méně než v květnu a o 1,74 Kč/kg méně než v červnu 2005.

Státní zemědělský intervenční fond

Mléčné kvóty

V období od 1.6.2006 do 30.6.2006 dodali producenti odběratelům 231 073 tun mléka, přímý prodej byl 195 tun mléka. Plnění referenčního množství pro dodávky za období od 1.4.2006 do 30.6.2006 činí celkem 699 751 tun, což představuje 25,59 % vnitrostátního referenčního množství mléka pro dodávky (tj. 2 734 719,873 tun). Plnění referenčního množství pro přímý prodej v období od 1.4.2006 do 30.6.2006 činí celkem 579,7 tun, což představuje 18,05 % vnitrostátního referenčního množství mléka pro přímý prodej (tj. 3 211,127 tun). Rozdíly ve výpočtu plnění referenčního množství pro přímý prodej za období 1.4.2006 – 30.6.2006, proti údajům za měsíc květen, vznikly z důvodu zpětně nahlášených oprav měsíčních hlášení ze strany producentů mléka.

Intervenční nákup a soukromé skladování mléčných výrobků

Intervenční nákup másla

Evropská Komise zastavila nařízením Komise č. 796/2006 ze dne 29. května 2006 intervenční nákup másla v ČR za 90 % intervenční ceny. Zároveň v období od 30. května do 31. srpna 2006 zahájila nákup másla prostřednictvím nabídkového řízení.

Intervenční nákup sušeného odstředěného mléka

SZIF zahájil intervenční nákup sušeného odstředěného mléka získaného od schváleného výrobce za intervenční cenu. Nákup probíhá od 1.3. do 31.8.2006.

Bližší informace naleznete v Příručce pro žadatele, která je zveřejněna na www.szif.cz ve složce Společná organizace trhu/živočišná výroba/mléko/intervenční nákup másla a SOM. Zároveň je na www.szif.cz zveřejněn formulář Nabídka SOM k intervenčnímu nákupu.

Soukromé skladování másla

SZIF oznamuje, že opět pokračuje možnost soukromého skladování másla podle NK (ES) č. 2771/1999.

Bližší informace naleznete v Podmínkách soukromého skladování přístupných na www.szif.cz ve složce Společná organizace trhu/živočišná výroba/mléko/soukromé skladování mléčných výrobků, másla a smetany, SOM a sýrů.

Poskytování podpory na nákup másla neziskovými institucemi a organizacemi

Tento program, který vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola IV., ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i nadále pokračuje. Byly přijaty další kompletní žádosti o vystavení Potvrzení, která jsou průběžně vystavována. Od počátku roku 2006 bylo přijato 24 žádostí o potvrzení, dvě z přijatých žádostí byly zamítnuty a 22 žádostí bylo schváleno. Vydáno bylo celkem 243 kusů potvrzení. Celkem bylo požadováno 66 848 kg másla. Byly přijaty čtyři žádosti o podporu a byla vyplacena podpora ve výši 691 882,39 Kč.

Prodej másla za snížené ceny a poskytování podpory pro smetanu, máslo a zahuštěné máslo určené k použití při výrobě cukrářských výrobků, zmrzlín a jiných potravin

Tato podpora vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola II., ve znění pozdějších předpisů a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Získání podpory v rámci tohoto nařízení je vázáno na účast ve výběrovém řízení.

V měsíci červenci 2006 proběhlo 13. a 14. dílčí nabídkové řízení uskutečňované v rámci stálého nabídkového řízení podle výše uvedeného nařízení Komise. Detailní informace o výši podpor a zpracovatelských záruk z dílčích nabídkových řízení jsou zveřejněny v Úředním věstníku EU na internetových stránkách www.europa.eu.int.

Poskytování podpory pro odstředěné mléko a sušené odstředěné mléko využívané jako krmivo a prodej takového sušeného odstředěného mléka

Tato podpora vychází z nařízení Komise č. 2799/99 ze dne 17. prosince 1990, o poskytování

podpory pro odstředěné mléko a sušené odstředěné mléko používané jako krmivo a prodej takového mléka a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V měsíci červenci proběhlo 108. a 109. dílčí nabídkové řízení. Tato řízení jsou uskutečňována v rámci stálého nabídkového řízení podle výše uvedeného nařízení Komise. Detailní informace o výši minimálních cen a zpracovatelských záruk z dílčích nabídkových řízení jsou zveřejněny v Úředním věstníku EU na internetových stránkách www.europa.eu.int.

Poskytování příspěvku při nabídkovém řízení na zahuštěné máslo určené pro přímou spotřebu ve Společenství

Tato podpora vychází z nařízení Komise (ES) č. 1898/2005 ze dne 9. listopadu, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství – kapitola III., v platném znění a současně je v dikci zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

Získání podpory je vázáno na účast ve výběrovém řízení.

V měsíci červenci 2006 proběhlo 13. a 14. dílčí nabídkové řízení uskutečňované v rámci stálého nabídkového řízení, podle výše uvedeného nařízení Komise. V rámci těchto výběrových řízení nebyla na SZIF doručena žádná nabídka.

Detailní informace o výši podpory a zpracovatelských záruk z dílčích nabídkových řízení jsou zveřejněny v Úředním věstníku EU na internetových stránkách www.europa.eu.int.

Podpora spotřeby školního mléka

V červenci SZIF vyplatil poslednímu schválenému mlékárenskému subjektu podporu za první období školního roku 2005/2006 ve výši 2 584 tis. Kč a národní podporu ve výši 4 723 tis. Kč.

SZIF v průběhu července přijal pět žádostí o přiznání podpory a národní podpory za druhé období školního roku 2005/2006, tj. za leden – březen 2006.

Koncem měsíce vystavil SZIF jedné mlékárně usnesení – výzvu k opravě a doplnění žádosti o podpory a jedné mlékárně rozhodnutí o přiznání národní podpory za leden – březen 2006. Další žádosti o podpory se v současné době zpracovávají.

V červnu bylo vyrobeno 54,7 tis. litrů školního mléka, a z toho bylo 48,8 tis. litrů mléka ochuceného.

Podpora výroby kaseinu a kaseinátů z odstředěného mléka

Program vychází z nařízení Komise č. 2921/1990 o podpoře výroby kaseinu a kaseinátů z odstředěného mléka.

Poslední změna částky podpory byla prozatím provedena nařízením Komise č. 935/2005 ze dne 22. 6. 2005, kdy byla snížena z 0,75 na 0,52 EURO na 100 kg odstředěného mléka zpracovaného na kasein či kaseinát. V červenci byl vystaven 1 požadavek na kontrolu, 1 rozhodnutí o přiznání podpory na 566 689 Kč za měsíc květen. Bylo zkontrolováno 5 protokolů o výsledku kontroly za měsíc květen.

Použití kaseinu a kaseinátů při výrobě sýrů

Program vychází z nařízení Rady č. 2204/90, nařízení Komise č. 2742/90. je dále upraven nařízením vlády č. 225/2004 Sb. v platném znění. V průběhu měsíce července byly na SZIF doručeny 2 měsíční hlášení, 12 souhrnných výkazů o výrobě sýrů a množství kaseinu a kaseinátů v nich obsažených a jedno doplnění žádosti o povolení. Bylo vydáno 1 usnesení o zastavení řízení a podán jeden požadavek na kontrolu.

Situace v zahraničí

Ceny FOB západní Evropa

Světová tržní cena v paritě vyplaceně loď (FOB) v západní Evropě v červenci 2006 klesla u másla a sušeného odtučněného mléka. U sušeného plnotučného mléka zůstala beze změny.

Světová tržní cena FOB západní Evropa při srovnání s červnem klesla u másla na 1 685 USD/t (pokles o 40 USD/t), u sušeného odtučněného mléka se snížila na 2 075 USD/t (pokles o 25 USD/t) a u SPM cena zůstala na červnových 2 150 USD/t.

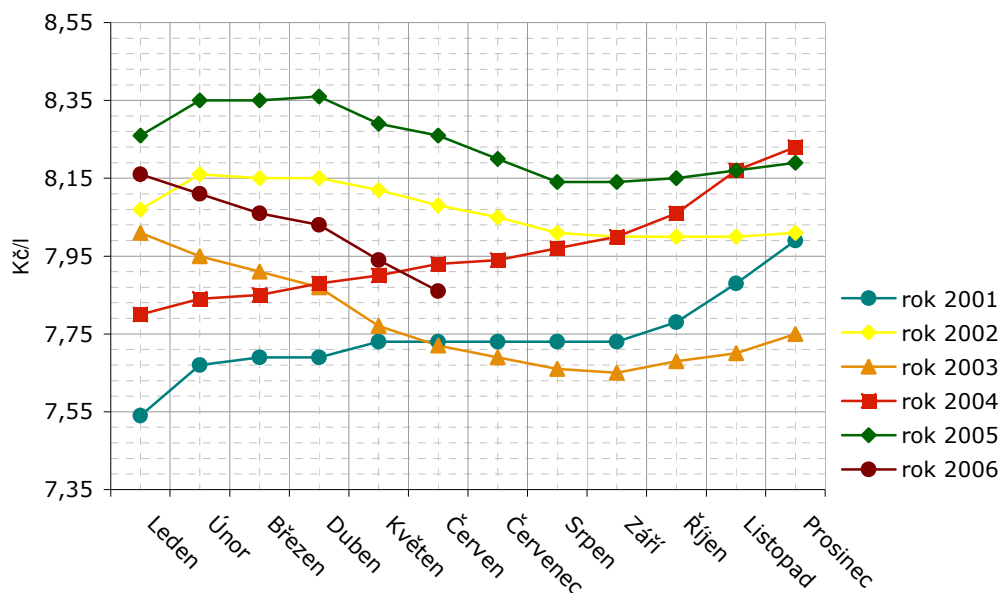
Zdroj: Dairy Markets

Tab.: č.1 Ceny placené zemědělcům za kravské mléko třídy Q.

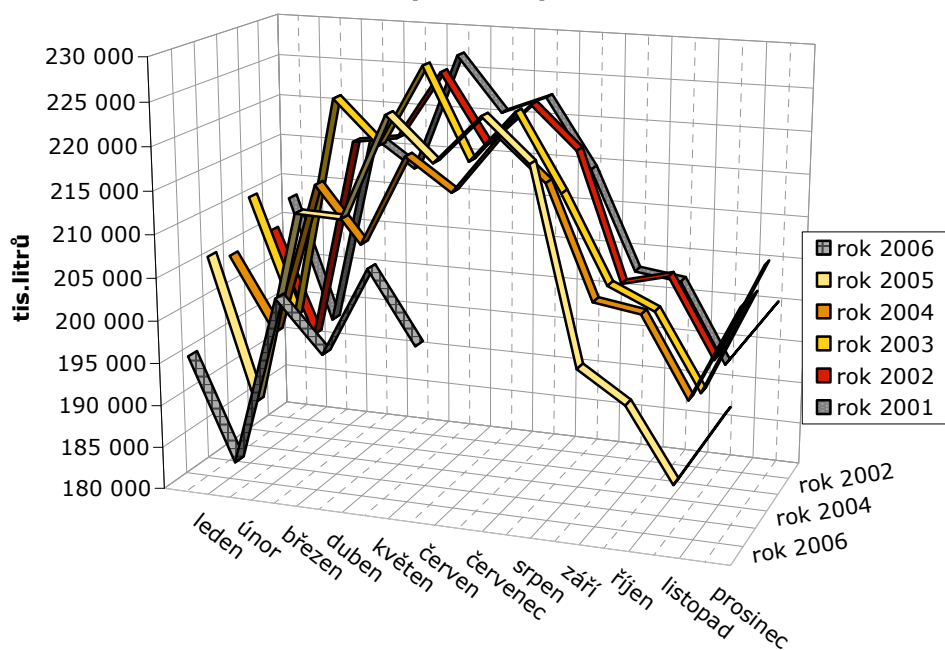
rok/měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1995	6,20	6,46	6,48	6,53	6,55	6,53	6,49	6,41	6,39	6,49	6,60	6,66
1996	6,76	6,87	6,90	6,92	6,94	6,90	6,87	6,89	6,89	6,95	6,97	6,99
1997	7,05	7,14	7,13	7,10	7,08	7,08	7,14	7,12	7,15	7,19	7,29	7,36
1998	7,62	7,93	7,95	7,99	7,97	7,96	7,98	7,91	7,91	7,92	7,76	7,68
1999	7,67	7,77	7,73	7,57	7,01	6,47	6,65	7,14	7,16	7,11	7,28	7,41
2000	7,42	7,47	7,48	7,48	7,48	7,47	7,47	7,48	7,48	7,49	7,51	7,50
2001	7,54	7,67	7,69	7,69	7,73	7,73	7,73	7,73	7,73	7,78	7,88	7,99
2002	8,07	8,16	8,15	8,15	8,12	8,08	8,05	8,01	8,00	8,00	8,00	8,01
2003	8,01	7,95	7,91	7,87	7,77	7,72	7,69	7,66	7,65	7,68	7,70	7,75
2004	7,80	7,84	7,85	7,88	7,90	7,93	7,94	7,97	8,00	8,06	8,17	8,23
2005	8,26	8,35	8,35	8,36	8,29	8,26	8,20	8,14	8,14	8,15	8,17	8,19
2006	8,16	8,11	8,06	8,03	7,94	7,86						

Zdroj: ČSÚ

Vývoj cen placených zemědělci za mléko kravské třídy Q

Nákup mléka po měsících

Zdroj: Mlék (MZe)6-12

Tab.: č.2 Kurzy devizového trhu - měsíční průměry za rok 2005 a 2006

měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
USD05	23,102	23,024	22,585	23,288	23,809	24,688	25,050	24,073	23,896	24,715	24,820	24,439
USD06	23,733	23,796	23,834	23,251	22,138	22,441	22,441					
EUR05	30,310	29,961	29,782	30,130	30,216	30,032	30,191	29,592	29,305	29,677	29,261	28,975
EUR06	28,721	28,409	28,650	28,508	28,271	28,385	28,445					

Zdroj: ČNB

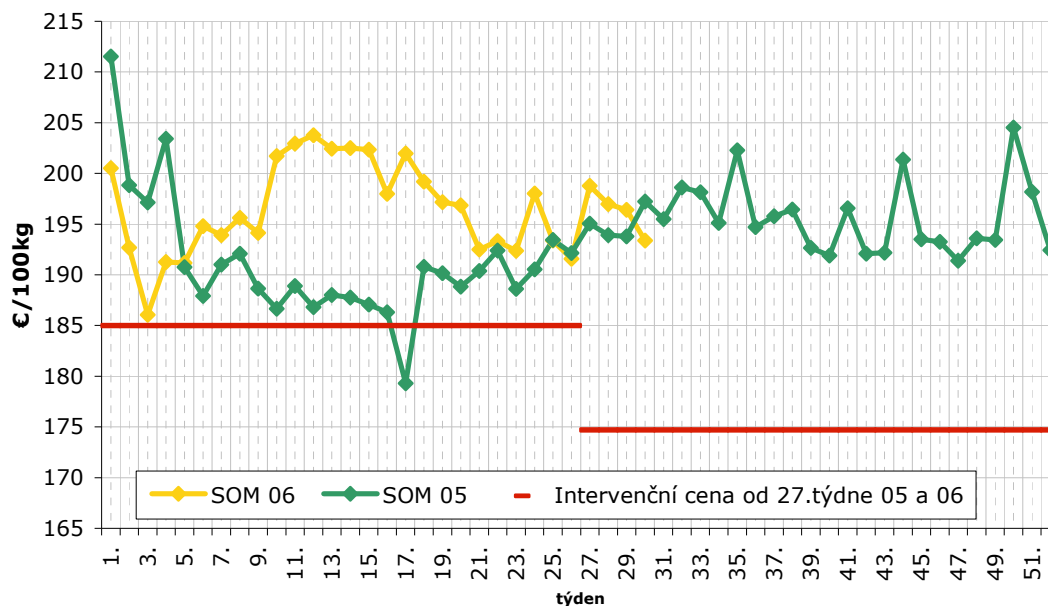
Tab.: č.3 Ceny mlékárenských výrobků při prodeji z mlékárny

Kurz ECB (EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA) za červenec – 28,444 Kč/€

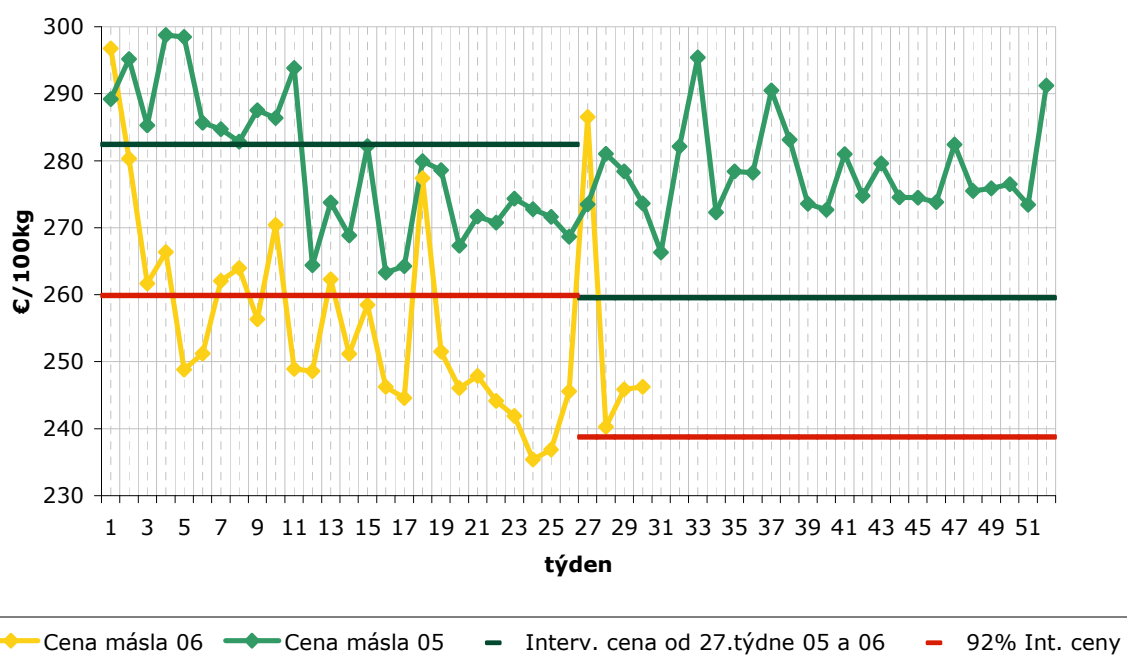
Název výrobku	Cena v Kč/kg, průměr za červenec	Změna k červnu v %
Sušená syrovátka <i>bez přidaného cukru, baleno v pytlích po 25 kg</i>	18,40	-2,23
Sušené odtučněné mléko <i>tuk do 1,5%, baleno v pytlích po 25 kg</i>	55,86	+1,47
Sušené plnotučné mléko <i>tuk 26%, baleno v pytlích po 25 kg</i>	65,12	+3,46
Máslo ve spotřebitelském balení 250 g <i>tuk minimálně 82%, voda max. 16%</i>	76,82	+0,04
Máslo v blocích 25 kg <i>tuk minimálně 82%, voda max. 16%</i>	70,73	+4,89
Máslo v blocích 25 kg cena podle nařízení EC <i>č. 2771/1999 včetně dopravních nákladů 2,5 €/100 kg</i>	71,45	+4,86
Sýr ementálského typu - Moravský bochník <i>tuk minimálně 45%</i>	86,90	-0,27
Sýr ementálského typu - Primátor <i>tuk minimálně 45%</i>	109,88	-8,22
Eidam 45 <i>tuk minimálně 45%</i>	92,53	+1,79
Eidam 30 <i>tuk minimálně 30%</i>	82,94	-0,38

Ceny jsou zjišťovány Státním zemědělským intervenčním fondem na základě nařízení Komise 562/2005, nařízení Komise 2771/1999, zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády ČR č. 225/2004 Sb.

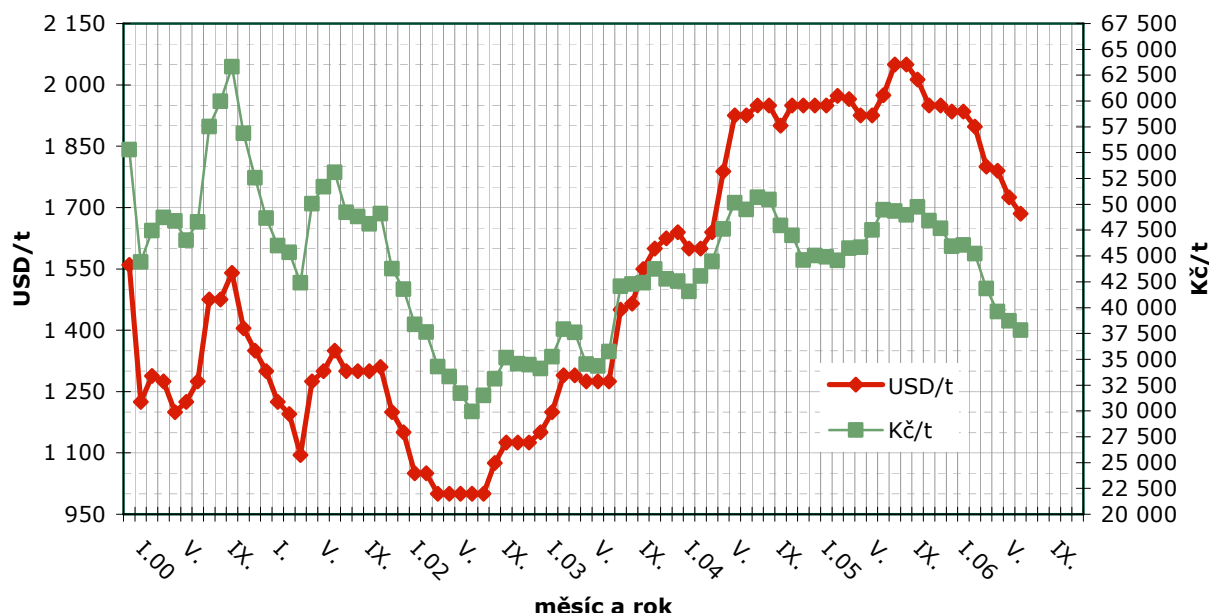
Vývoj cen SOM v ČR (pytle 25 kg) vůči intervenční ceně

Zdroj: TIS^{ČR}

Vývoj CPV másla v ČR (blok 25 kg) vůči intervenční ceně

Zdroj: TIS^{ČR}

Vývoj světových cen FOB u másla v letech 2000 - 2006

Zdroj: Dairy Markets a ČNB

Aktuality

Mléko zlevňuje, mlékárny se bojí krachu

Prudký propad výkupních cen mléka, a to až o 1,50 koruny na litr, čeká evropský trh. To může být kritické pro mlékárny či zemědělce.

Ačkoli cena mléka prodávaného zemědělci jak na evropském, tak na tuzemském trhu již řadu měsíců mírně klesá, zdaleka ještě nedosáhla svého minima. Vyplývá to jak ze zahraničních analýz, tak z názorů čelných představitelů českého mlékárenství.

Pokles cen mléka by mohl znamenat mírné zlevnění mlékárenských výrobků, ale i krach některých mlékáren.

Neoptimističtější jsou Češi

Nejvyšší propad cen mléka přitom předpovídá sama Evropská komise. Podle údajů Českomoravského svazu mlékárenského odhadla komise pokles cen litru mléka v průběhu příštího roku na 6,30 koruny, což je přibližně o 1,50 koruny méně než současná cena na domácím trhu a znamenala by fakticky propad přibližně o 20 procent.

Generální ředitel jihočeské Madety Milan Teplý zase tvrdí, že viděl cenové kalkulace německé

mlékárny v Chamu, kam dodávají i naši zemědělci. Ty počítají s cenou 6,63 za litr mléka. A i poměrně opatrný odhad tuzemského Výzkumného ústavu živočišné výroby v Uhřetěvsi dospěl ve své analýze k průměrné ceně 7,04 koruny za litr mléka v příštím roce.

V průběhu června přitom klesla podle statistik MZe průměrná cena mléka v Česku na 7,76 koruny z květnových 7,84 koruny a lednových 8,13 koruny za litr.

Zemědělci přitom tvrdí, že další pokles cen mléka by znamenal vyrábět mléko se ztrátou. Pokud by se ale na nižších platbách za mléko nedohodli se svými odběrateli mlékárnami, někteří domácí výrobci by patrně zbankrotovali.

Mlékáren je moc

"To jsou předčasné spekulace. Nicméně je pravda, že v Česku je mnoho mlékáren. Řešením by bylo jejich kapitálové propojování," připouští Michal Němec, výkonný ředitel mlékárenského svazu.

Také Teplý vidí cestu ke zvýšení konkurenceschopnosti tuzemských mlékáren v koncentraci a specializaci výroby. Na rozdíl od Němce je ale otevřenější. "Minimálně 15 našich

mlékáren je v současné době ve stavu ekonomické klinické smrti," konstatuje Teplý.

Představitel Madety také varuje před neuváženým vývozem surového mléka do zahraničí. Zejména v Německu jsou totiž vyšší výkupní ceny, zemědělci se proto snaží zpeněžit mléko v zahraničí, mimo jiné i na úkor Madety.

Jenže v současných podmínkách nákupu mléka si zatím německé mlékárny neúčtují náklady za dopravu. "Ty činí minimálně 35 haléřů za litr, pokud si tyto náklady začnou zahraniční odběratelé srážet, nebude již export mléka pro naše zemědělce tak zajímavý," domnívá se Teplý.

Domácí mlékárny navíc budou muset řešit nákup potřebné suroviny sama Madeta již reálně uvažuje o dovozu levnějších surovin alespoň pro svou výrobu tavených sýrů.

Pro spotřebitele by měl předpokládaný pokles cen mléka znamenat mírné zlevnění některých mlékárenských výrobků. Částečně k tomu dochází již v současné době, podle statistik klesly v červnu letošního roku v porovnání s předchozím měsícem ceny polotučného trvanlivého mléka o 3,11 procenta, odtučněného mléka o 2,93 procenta, másla o 2,65 procenta či Eidamské cihly o 1,08 procenta.

"Pokud klesne cena suroviny, bude i nadále naši snahou promítnout tento pokles do poklesu spotřebitelských cen," tvrdí například mluvčí sítě Tesco Veselin Barlijev.

Tuzemské mlékárny tedy musí i nadále počítat na jedné straně s tlakem na udržení co nejvyšších cen nakupovaného mléka ze strany zemědělců, na straně druhé s tlakem obchodních řetězců na pokles cen do obchodní sítě dodávaných výrobků. To nasvědčuje předpokladu, že některé mlékárny tak, jak to předpovídá Teplý, skutečně skončí.

Zdroj: Aktuálně.cz

Vytváření šlemu v mléce

Vznik viskózní až vláknité textury mléka je vadou způsobenou růstem kontaminujících mikroorganismů v důsledky nevyhovující hygieny, sanitace a chyb při chlazení a skladování mléka.

Vznik šlemu v pasterovaném mléce býval (v USA) problémem před r. 1960 a začal se objevovat opět v posledních 15 letech. V období 1950 – 1970 se zlepšovala sanitace a chlazení na farmách a v závodech a v souvislosti s tím mizel i tento problém. V posledních letech bývá výskyt šlemu opět častější, zřejmě proto, že se rozšiřují farmy, mléko se převážně na velké vzdálenosti

a rozšiřuje se produkce tekutých mlék s prodlouženou trvanlivostí (ESL).

Vada se projevuje v různé intenzitě od mírně zvýšené viskozity až po konzistenci připomínající vlákna. Nevyskytuje se to při dojení, ale až po několikahodinovém skladování v důsledku pomnožení určitých bakterií.

Bakterie vytvářejí muciny, které se podobají materiálu buněčných stěn bakterií. Jako původci jsou známi především *Alcaligenes viscolactis* a *Enterobacter aerogenes*, rody *Klebsiella*, *Bacillus*, *Pseudomonas*, některé mikrokoky a bakterie mléčného kvašení. Jejich zdrojem bývá nedostatečně omývané vemen a struky, kontaminovaná voda a krmivo, nedostatečně čištěné zařízení včetně nádrží a čerpadel.

Bohužel, není k dispozici žádná moderní metoda na stanovení bakterií vytvářejících šlem, takže se musí používat test starý více než 50 let. Ten zahrnuje inkubaci malých vzorků mléka při 15 - 22 °C po dobu 24 až 36 h a vizuální posouzení šlemovitosti pomocí dřevěného nástroje nebo pouhým sledováním při přelévání mléka.

Problém zvyšují podmínky, které podporují růst a pomnožování bakterií (pomalé chlazení/ nesprávné skladovací teploty). Většinou jsou bakterie způsobující šlemovitost gramnegativní a zničí se pasterací. Pokud však minou pastér, dostávají se do prostředí (např. z vystříknutého mléka), které tak kontaminují.

Někdy šlemovitost není pozorována jen proto, že se mléko zkonzumuje dříve, než se defekt stačí projevit.

Některé z relevantních mikroorganismů jsou psychrotrofní, takže pomalu rostou i při chladírenských teplotách. Některé bakterie vytvářejí psychrotrofní spory (*Bacillus*), které přežívají pasteraci a následně vytvářejí šlem, jiné kmeny způsobují kažení během prodlouženého chladírenského skladování. Když se jednou v zařízení usadí, mají na kvalitu výroby zásadní vliv. K jejich odstranění je nutné nesmírně důkladné čištění/sanitace. Pokud se šlemovitost u výrobků zjistí, je nezbytné prověřit celý řetězec od farmy po zpracovatelské zařízení.

Zdroj: ÚZPI

Zázraky se moc nedějí

Nelze očekávat, že by veterinární kontroly shledaly všechny dozorované subjekty jako bezvadné. Podle dosavadních zkušeností, například s cílenou dozorovou akcí zaměřenou na jogurty, lze

ale přes jistá pochybení konstatovat, že žádný výrobek by neohrozil zdraví lidí.

Z 550 odebraných vzorků z území celé ČR jich nevyhovělo 62 požadavkům legislativy nebo deklarovanému složení a orgány státního veterinárního dozoru uložily 336 000 korun pokut. Kontroly probíhaly celý únor do poloviny března a nyní byla akce vyhodnocena. Nejčastěji byli zákazníci šizeni neodpovídajícím obsahem tuku, v naprosté většině (v 52 případech) jogurty obsahovaly tuku méně, než bylo deklarováno na obale, ve 14 případech navíc nevyhovoval obsah tuku požadavkům platné vyhlášky. V 11 případech obsahoval bílý jogurt přídavek škrobu, což je též nepřipustné. V 9 případech neodpovídal obsah kulturní mikroflóry. Celkem byl špatný výsledek zjištěn 86 krát, z čehož vyplývá, že některé vzorky nevyhověly ve více ukazatelích.

Je třeba uvést, že bílý jogurt se má vyrábět pouze z mléka, podmásli a smetany (popřípadě jejich směsí) a musí obsahovat v optimálním poměru zastoupené mikroorganismy – *Streptococcus salivarius* subsp. *termophilus* a *Lactobacillus delbrückii* subsp. *bulgaricus*. A minimálně deset milionů těchto živých mikroorganismů musí být obsaženo v jednom gramu bílého jogurtu.

Celá tato kontrolní akce probíhala v celé ČR a byla zaměřena na jogurty domácí provenience i výrobky dovezené, a to ve výrobních závodech, v distribučních skladech a v místech určení. Jedna zásilka byla vrácena, šlo o jogurty původem z Německa, neodpovídal obsah tuku.

V současné době kromě normální běžné rutinní činnosti státního veterinárního dozoru probíhají další akce. Do konce května tak proběhlo například 23 kontrol podmínek při přepravě potravin živočišného původu. Dvě zásilky drůbežního masa tak byly vráceny, jedna na Slovensko, druhá do Polska, obě z důvodu nedodržení teplotního režimu stanoveného pro přepravované zboží.

Určitě musejí jak výrobci, tak ti, kdo se zabývají obchodem a přepravou potravin a surovin živočišného původu počítat s kontrolami veterinárních inspektorů. A to jak v rámci kontrol domácí produkce, tak produkce z členských zemí nebo třetích zemí. Důvěru zákazníků si Státní veterinární správa ČR získala, je však třeba ji udržovat.

Zdroj: SVS ČR

Vydavatel

TIS ČR, SZIF

Státní zemědělský intervenční fond
Ve Smečkách 33, 110 00 Praha 1

www.szif.cz

Odpovědný pracovník

Ing. Tomáš Materna
vedoucí samostatného oddělení
agrární informatiky

tel.: 222 871 577
fax: 222 871 591
e-mail: materna@szif.cz

Komoditní manager

Bc. Petr Šup

tel.: 222 871 544
fax: 222 871 591
e-mail: sup@szif.cz

Rozmnožování anebo rozšiřování tohoto zpravodaje nebo jeho části jakýmkoliv způsobem je zakázáno, s výjimkou případů povolených autorským zákonem nebo předchozího písemného souhlasu TIS^{ČR} SZIF. Údaje obsažené v tomto zpravodaji jsou pouze informativního charakteru a nemají závaznou povahu. Jejich citace je možná pouze s uvedením zdroje TIS^{ČR} SZIF.